

EKSTERMINACJA ŻYDÓW
NA ZIEMIACH POLSKICH
w okresie okupacji hitlerowskiej

ZBIÓR DOKUMENTÓW

ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY

82.109

MARTYRS MEMORIAL AND
MUSEUM OF THE HOLOCAUST
6505 WILSHIRE BLVD. (852-1234)
LOS ANGELES, CA 90048

EKSTERMINACJA ŻYDÓW
NA ZIEMIACH POLSKICH
w okresie okupacji hitlerowskiej

ZBIÓR DOKUMENTÓW

ZEBRALI I OPRACOWALI
T. BERENSTEIN, A. EISENBACH, A. RUTKOWSKI

WARSZAWA 1957
ŻYDOWSKI INSTYTUT HISTORYCZNY

74000
20000
20000
20000

Dokumenty niemieckie tłumaczyła
D. Dąbrowska

MARTYRS MEMORIAL AND
MUSEUM OF THE HOLOCAUST
6505 WILSHIRE BLVD. (852-1234)
LOS ANGELES, CA 90048

EKSTERMINACJA ŻYDÓW
NA ZIEMIACH POLSKICH
w okresie okupacji hitlerowskiej

Papier druk mat. kl. VII, 70 g 70×100 — Nakład 2000 egz.
Wrocławska Drukarnia Dziełowa, Zam 226/A — B-67.

WSTĘP

Stan badań nad okresem II wojny światowej i okupacji hitlerowskiej w Polsce jest u nas niezadawalający. A przecież problematyka tego okresu jest szczególnie skomplikowana w Polsce, wobec której okupant nakreślił sobie ludobójcze cele. Dopiero ostatnio zaznaczyło się pewne ożywienie na tym odcinku badań naukowych, co wyraziło się m.in. we wzroście liczebnym wydawnictw źródłowych do tego okresu naszych dziejów. Ograniczają się one jednak do publikowania dokumentów pochodzących z jednego tylko źródła (np. Proces Norymberski, Dziennik Franka) względnie odnoszących się na ogół do jednego zagadnienia. Dla umożliwienia historykom podjęcia szerszych badań zachodzi jednak potrzeba przygotowania bardziej wszechstronnych wydawnictw źródłowych, a więc obejmujących dokumenty i materiały z wielu różnych źródeł i dotyczących szerszego zakresu zagadnień. Jest to szczególnie wskazane z uwagi na to, że stosunkowo bogata dokumentacja tego okresu rozproszona jest po archiwach wielu instytutów i urzędów.

Zespół pracowników Żydowskiego Instytutu Historycznego w Warszawie, mając na względzie potrzeby nauki historycznej w tej dziedzinie, podjął zadanie opracowania tomu dokumentów i materiałów do tego okresu, ograniczając się do przedstawienia hitlerowskiej polityki eksterminacji Żydów na okupowanych ziemiach polskich z pominięciem spraw wewnętrznych ludności żydowskiej. Należałoby sobie życzyć, aby niniejsza publikacja stała się skromnym wkładem do przyszłego, wielotomowego wydawnictwa źródłowego dokumentów do dziejów Polski w okresie okupacji hitlerowskiej, którego opracowania podejmie się, jak wierzymy, Instytut Historii PAN.

Ograniczone ramy publikacji zadecydowały o konieczności dokonania rygorystycznych, niekiedy wielokrotnych selekcji bogato zebranego i przygotowanego materiału. Dla tych samych powodów niektóre zagadnienia zostały przedstawione przy pomocy znacznie mniejszej ilości dokumentów niż wskazywałoby na to ich znaczenie w ogólnej problematyce omawianego okresu. Z tych samych względów nie sposób było również opublikować wszystkich dokumentów w całości; nie mogąc zatem podać całego tek-

stu, ograniczono się do ogłoszenia najbardziej charakterystycznych fragmentów dokumentów.

Dokumenty i materiały zawarte w niniejszym tomie odnoszą się do wszystkich etnograficznych ziem polskich, które znalazły się w okresie II wojny światowej pod okupacją hitlerowską. Ziemie te, jak wiadomo, wchodziły w skład różnych jednostek administracyjnych: Generalna Gubernia, tzw. Kraj Warty, okręg Ciechanów (włączony do Prus Wschodnich), Górny Śląsk oraz część Pomorza (włączona do prowincji Gdańsk — Prusy Wschodnie). Poważna większość publikowanych dokumentów odnosi się jednak do Generalnej Guberni, gdyż w jej granicach mieszkała ogromna większość ludności żydowskiej (ponad 2 miliony) okupowanych ziem polskich.

Przy przygotowaniu niniejszego tomu wyłonił się cały szereg trudności merytorycznych. Należało przede wszystkim ustalić czy będzie on omawiać przy pomocy wybranych dokumentów tylko jedno określone zagadnienie czy też kilka najważniejszych zagadnień. Wydawało nam się, że w chwili obecnej rzeczą słuszniejszą jest przygotowanie i opracowanie tomu poświęconego kilku zagadnieniom równocześnie.

W toku pracy — w związku z powyższym — wysunęły się również trudności natury konstrukcyjnej. Zebrane dokumenty i materiały obejmują okres kilku lat i dotyczą kilku zagadnień. W związku z tym należało rozstrzygnąć co będzie słuszniejsze w danym konkretnym wypadku: układ chronologiczny czy też rzeczowy publikowanych w tomie dokumentów. Wybrano rzeczowy układ dokumentów, uważając, że sprzyja on bardziej przejrzystemu przedstawieniu problematyki okresu okupacji i ułatwia w ten sposób zrozumienie polityki władz hitlerowskich wobec ludności żydowskiej. Materiał został więc zgrupowany wg układu rzeczowego, z tym, że w poszczególnych grupach przestrzegany jest w zasadzie porządek chronologiczny.

Dokumenty i materiały zawarte w niniejszej publikacji dotyczą głównie spraw politycznych i gospodarczych. Zostały one podzielone na pięć następujących grup: przesiedlenia ludności polskiej i żydowskiej, koncentracja i izolacja Żydów w gettach, grabież mienia, praca przymusowa, fizyczna zagłada ludności żydowskiej. Wymienione zagadnienia zostały przedstawione w przeważnej mierze przy pomocy dokumentów władz hitlerowskich.

Układ publikowanych w tym tomie dokumentów i materiałów wg powyższych zagadnień wydaje się nam uzasadniony, gdyż przez łączne zapoznanie się z tymi pięcioma głównymi problemami omawianego okresu można dopiero zrozumieć — w ogólnych bodaj zarysach — całokształt polityki hitlerowskiej w stosunku do ludności żydowskiej na okupowanych ziemiach polskich. Władze hitlerowskie stosowały co prawda od zarania

okupacji wszystkie równocześnie formy niszczenia ludności żydowskiej, ale w poszczególnych okresach czasu koncentrowały one swą uwagę nade wszystko wokół określonych akcji, które wszystkie razem miały ułatwić osiągnięcie ich głównego celu: całkowitą eksterminację ludności żydowskiej.

*
*
*

Faszyzm niemiecki w konsekwentnym dążeniu do ustanowienia swej hegemonii w Europie a następnie na całym świecie postugiwał się ludobójczymi metodami. W toku bowiem realizacji planu hegemonii światowej III Rzeszy ujarzmiano a nawet wyniszczano w szczególności narody słowiańskie; ekspansja imperializmu niemieckiego skierowana bowiem była w pierwszym rzędzie na wschód. Przywódcy III Rzeszy, dążąc do ujarzmienia wolnych narodów i zniszczenia sił postępowych w Niemczech i w innych państwach, posłużyli się starą bronią dywersji politycznej — antysemityzmem, do którego zawsze uciekała się reakcja społeczna. Hitlerowcy przy pomocy propagandy antyżydowskiej usiłowali odwrócić uwagę narodów w okupowanych krajach od swoich zbrodniczych wobec nich planów imperialistycznych. W słowiańskich państwach Europy mieszkała wielomilionowa ludność żydowska, która wg planów hitlerowskich winna była paść pierwszą ofiarą ludobójstwa.

Natychmiast po okupowaniu ziem polskich władze hitlerowskie przystąpiły — przy pomocy różnych środków — do spiesznej realizacji swych zbrodniczych planów wobec ludności żydowskiej. Ustanowiły krwawy terror, wyjęły Żydów spod ochrony prawnej, ograniczyły ich prawo swobodnego poruszania się, wprowadziły szereg drakońskich ograniczeń gospodarczych. Wszystkie te środki łącznie konsekwentnie zmierzały do podjęcia korzeni bytu materialnego ludności żydowskiej i miały ułatwić oraz przyspieszyć jej fizyczną eksterminację w przyszłości.

Tego rodzaju funkcję spełniały m.in. masowe przesiedlenia ludności polskiej i żydowskiej z zachodnich ziem polskich (przyłączonych do Rzeszy) do Generalnej Guberni. Opuszczone przez autochtoniczną ludność ziemie polskie stały się terenem spiesznej kolonizacji germańskiej. W wyniku tych, w bestialskich warunkach dokonywanych, deportacji ludność polska i żydowska została poważnie osłabiona biologicznie.

Decyzja w sprawie usunięcia z zachodnich ziem polskich ludności polskiej i żydowskiej została powzięta przez władze hitlerowskie jeszcze przed agresją na Polskę. Dopiero jednak po wydaniu zarządzenia z 30 października 1939 r. rozpoczęła się wielka fala deportacji. Spośród tylko samej ludności żydowskiej miała ona objąć około miliona osób. Akcja ta była

Cena zł 35,—

